

Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

DE NOODKLOK WERD GELUID VOOR HET BEHOUD VAN HET NEDERLANDSE PARTICULIERE BOS

[1921]

OPENINGSREDE VAN DE VOORZITTER Ir J. W. HUDIG OP DE ALGEMENE LEDENVERGADERING OP 13 JUNI 1963

Dames en Heren,

Namens het bestuur van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren heet ik U van harte welkom op deze openbare vergadering.

De laatste jaren waren wij gewend onze vergaderingen een uitsluitend huishoudelijk karakter te geven. In verband met de verontrustende ontwikkeling van het bosbedrijf en de moeilijkheden, die daardoor ontstaan voor de leden van onze vereniging — de particuliere bosbezitters, de gemeenten en de verenigingen en stichtingen, eigenaren van natuurmonumenten — hebben wij gemeend dit timmeren. Wij hebben ir Gerritsen en ir Memelink bereid gevonden de feitelijke situatie op het gebied van de afzet van het hout en de economie van de bosexploitatie in deze volgorde te bespreken, waarna ir Staf een samenvatting zal geven.

Voor een inzicht in de algemene problematiek wil ik gaarne ter inleiding enige opmerkingen maken. In Nederland is, de wegbeplanting inbegrepen, rond 270.000 ha bos, waarvan ongeveer 20% staatseigendom, 14% eigendom van gemeenten en 66% of $\frac{2}{3}$ eigendom van particulieren, verenigingen en stichtingen.

De betekenis van het bosbezit voor Nederland als houtleverancier is, gezien tegen de totale houtbehoefte, van zeer ondergeschikt belang. Het Nederlandse bos en de wegbeplanting hebben echter veel meer betekenis voor het landschapsschoon en de recreatie. Deze functie vervult het bos vrijwel onafhankelijk van de bezitsvorm. Er zijn natuur- of wildreservaten, eigendom van de overheid en verenigingen, die geheel of gedeeltelijk gesloten zijn, en er zijn ook particuliere terreinen, die voor het publiek zijn afgesloten. Maar in alle categorieën is het overgrote deel van het bosbezit vrij of met kaarten toegankelijk. Het grote publiek zal zich dan ook zelden bewust zijn van de eigendomsverhoudingen in de recreatiegebieden. Evenmin echter zal het zich ervan bewust zijn, dat in een bos gewerkt moet worden om het in stand te houden. Hiermede is de bosexploitatie niet doel maar middel geworden. Het is daarbij begrijpelijk, dat iedere bosbezitter,

hetzij overheid, hetzij particulier, tracht door een zo goed mogelijke exploitatie in ieder geval de kosten door de opbrengsten te doen dekken.

Dit is echter niet het enige uitgangspunt. De meeste bosbezitters streven ook naar een aesthetisch verantwoorde bosaanleg en juist hierbij gaan het individuele inzicht en de individuele smaak een grote rol spelen. Juist dit individuele inzicht van particuliere eigenaren heeft de fraaie landgoederen en uitgestrekte bosgebieden met al hun afwisseling, zoals wij in Nederland veelal kennen, tot stand gebracht.

De instelling van de mens is zeker niet altijd positief ten aanzien van de bossen. Door de eeuwen heen hebben de mens en zijn vee de bossen ook bedreigd en reeds eeuwen lang heeft het centrale gezag min of meer effectief voorschriften uitgevaardigd om het bos te beschermen. De behoefte om te bebossen is echter groter gebleken dan de drang tot vernietiging. Zo groeide het bosareaal van 1833—1888 van bijna 170.000 ha tot ongeveer 227.000 ha en in 1940 was de oppervlakte zelfs bijna 258.000 ha.

Dat thans met volle instemming van onze vereniging in de Boswet 1961 de herplantplicht en zelfs het kapverbod zijn vastgelegd is begrijpelijk, gezien de sterke bevolkingstoename. Deze vrijheidsbeperking heeft de georganiseerde particuliere boseigenaar in het algemeen belang aanvaard. Anderzijds heeft ook de overheid reeds in 1928 in principe de betekenis van het particuliere bos voor het algemeen belang erkend, door in de Natuurschoonwet belasting-reductie in uitzicht te stellen voor bezittingen, die vrijwillig onder de Natuurschoonwet zijn geplaatst en een sterkere reductie, indien deze bezittingen ook voor het publiek zijn opengesteld. Met de Natuurschoonwet heeft de overheid in 1928 de particuliere boseigenaar fiscaal tegemoet willen komen, indien hij zijn bezit in stand hield. Dit werd onder andere gewaarborgd door de mogelijkheid om voor landgoederen, die onder deze wet ressorteren, een kapverbod op te leggen. De zogenaamde bestemmingswaarde wordt hierdoor verlaagd. Nu uit de kringen van de bosbouw zelf voorstellen naar voren zijn gekomen, die ertoe hebben geleid, dat ook de Boswet een kapverbod, mede met het oog op het natuurschoon, kent, menen vele inspecteurs van belasting, dat de gronden voor het verlenen van fiscale faciliteiten geheel of gedeeltelijk vervallen zijn. Een merkwaardige ontwikkeling.

Kunnen wij nu echter vaststellen, dat er overigens een bevredigende toestand bestaat? Het tegendeel is waar. Deze vergadering is juist belegd om aan te tonen, dat ondanks de goede wil van vele kanten de toestand zeer onrustbarend is. De stijgende kosten in de laatste jaren en het dalen van de houtprijzen maken het moeilijk zo niet onmogelijk het bos op verantwoorde wijze te exploiteren, zonder dat deze exploitatie verliesgevend is. Dit is een probleem voor de staatsbossen zowel als voor de gemeenten, stichtingen en particulieren. De vraag of hier verschillen in uitkomst liggen zal straks worden behandeld. Er voor het moment van uitgaande, dat er geen verschil in bedrijfsuitkomsten is en er derhalve rekening mee houdende, dat de resultaten zonder rente van het ingestoken kapitaal te rekenen het nulpunt naderen of reeds negatief zijn, dan constateren wij, dat de particuliere boseigenaar, vergeleken bij overheid of stichting, in een ongunstige positie verkeert, omdat hij ondanks de Natuurschoonwet toch altijd nog vermogenbelasting en successiebelasting moet betalen. Juist deze laatste kan, indien er niets gebeurt, zeer wel het einde van het particuliere bosbezit betekenen.

Verenigingen en stichtingen tot behoud van het natuurschoon ontvangen overigens niet ten onrechte, ondanks fiscale vrijdom, financiële steun van particuliere zijde en van de overheid. Voor de gemeenschap is de particulier dus zeker de goedkoopste beheerder en wel van bijna $\frac{2}{3}$ van het Nederlandse bosareaal.

Uit de kringen van de particuliere bosbouw zijn ook grote bijdragen geleverd aan de landbouwwetenschap. Ik wil hier als voorbeeld slechts twee namen noemen en wel die van wijlen prof. Houtzagers, oud-directeur van de Kon. Ned. Heidemaatschappij en ons erelid dr Oudemans, nog onlangs tot ere-doctor benoemd. Uit de veelzijdigheid van de structuur is veel goeds voortgekomen. Wij menen — en dan wil ik ook nog wel spreken als voorzitter van een Stichting, die tot doel heeft bedreigde natuurschoonterreinen aan te kopen om deze voor het nageslacht te bewaren, — dat het voor Nederland als geheel van eminent belang is, dat het particuliere bosbezit in stand kan blijven. Daarvoor zijn, naar het ons wel voorkomen, verdergaande fiscale faciliteiten noodzakelijk. Tevens ware te overwegen of openstelling kan worden gekomen in de directe kosten, verbonden aan de openstelling van de terreinen, zoals kosten van toezicht en de kosten van verzekering tegen bosbrandschade.

Ook moge ik U wijzen op artikel 9 en 11 van de Boswet 1961, luidende: „Art. 9. Indien ten tijde dat de verplichting tot herbeplanting, bedoeld in artikel 3, wordt vervuld, de rendabiliteit van de bosbouw of de houtteelt daartoe naar het oordeel van Onze Minister aanleiding geeft, kan uit 's Lands Kas een al dan niet rentedragend krediet voor de kosten van de herbeplanting worden toegekend. Indien ten tijde, dat tot aflossing van het krediet moet worden overgegaan, de rendabiliteit van de bosbouw of de houtteelt daartoe naar het oordeel van Onze Minister aanleiding geeft, kan het krediet geheel of gedeeltelijk worden omgezet in een bijdrage.

Art. 11. Ter bewaring van bossen en andere houtopstanden kan Onze Minister aan openbare lichamen alsmede aan verenigingen en stichtingen van algemeen nut geldelijke bijdragen uit 's Lands kas verlenen; hij kan aan de toekenning voorschriften verbinden.”

Dames en Heren, de tekst van deze artikelen is duidelijk. Ik heb in het voorgaande er op gewezen, dat de exploitatie-uitkomsten van het bosbezit slecht zijn. Wij hebben als vereniging prof. Becking bereid gevonden om samen met de Kon. Ned. Heidemaatschappij cijfermateriaal te verzamelen, dat ons meer inzicht kan geven over de feitelijke situatie in de bosbouw gedurende de afgelopen jaren. Ir Memelink en ir Staf zullen aan de hand van de cijfers deze situatie nader toelichten, waarbij ir Staf meer aandacht zal besteden aan de te verwachten ontwikkeling. Voorafgaande aan beide sprekers zal ir Gerritsen, directeur van de commissie inlands hout, mededeling doen van de te verwachten afzetmogelijkheden van het nederlandse hout.

Het is denkbaar, dat bij het beeld, dat zij zullen schetsen nu eens de ene dan weer de andere groep gunstiger te voorschijn komt. Ik moge bij voorbaat erop wijzen, dat het zeker niet onze bedoeling is de betekenis van het staatsbosbezit, het gemeentelijk bosbezit of het bosbezit van verenigingen en stichtingen te becritisieren.

Integendeel, wij zijn overtuigd van het grote belang van deze vormen van eigendom voor het behoud van het Nederlandse bosareaal, doch wij menen,

dat het particuliere bos, hetgeen altijd nog bijna $\frac{2}{3}$ van het totale bosareaal is, in deze zijn belangrijke rol moet kunnen blijven vervullen.

In het vertrouwen, dat deze vergadering, en hetgeen de inleiders naar voren zullen brengen, daartoe zal moge bijdragen, geef ik thans gaarne het woord aan de eerste spreker, ir Gerritsen.

PERSPECTIEVEN VOOR DE AFZET VAN INLANDS HOUT

[77]

door

A. G. GERRITSEN

In het kader van de problemen, die de Nederlandse Vereniging van Bos-eigenaren heeft opgeworpen rond de rentabiliteit van het bosbezit, is het juist om de afzetmogelijkheden van inlands hout hierbij te betrekken. De verkoop van hout vormt immers een belangrijke directe bron van inkomsten uit het bosbezit.

Om een juist beeld te geven van de afzetmogelijkheden van inlands hout is het noodzakelijk een inzicht te hebben in de huidige afzet. Aan de hand van de volgende vier factoren zal de afzet van inlands hout worden besproken:

1. de huidige afzet in verband met vervangingsmaterialen en buitenlands hout;
2. de houtprijs en kosten;
3. de kwaliteit;
4. de kwantiteit.

sub 1:

De huidige afzet in verband met vervangingsmaterialen en buitenlands hout.

1.1. Mijnhout

In de mijnhoutsector hebben stalen stempels en stalen bogen een gedeelte van het hout vervangen, vooral op die plaatsen, waar de mijngangen een meer permanent karakter hebben. Het hout wordt voor een deel nog in de stalen bogen verwerkt en daarnaast in de moeilijk toegankelijke kolenaders.

Het houtverbruik in de Nederlandse mijnen bedroeg in 1948 ruim 23 m³ per 1.000 ton netto produkt, in 1959 was dit gedaald tot 15 m³. In dezelfde periode nam het verbruik van inlands dennen rondhout in de Limburgse mijnen toe van rond 12.000 m³ in 1948 tot 87.000 m³ in 1959, doordat het inlandse mijnhout het import mijnhout ging verdringen. Het mijnhout-contract voor 1963 is teruggevallen tot ongeveer de helft van het verbruik in 1959, voor 1964 wordt een verbruik in de Limburgse mijnen verwacht, dat ongeveer gelijk zal liggen aan het verbruik in 1959.